

Sprogbrug og sprogpolitik

Indsatser og perspektiver i arbejdet med tosprogede
småbørn gennem tiderne

v/ Bergthóra Kristjánsdóttir

Århus Universitet

bekr@dpu.dk

En case

Århus Pædagoger nr. 5 november 2011 (Lokalblad for pædagoger og klubfolk i Aarhus Kommune)

7 indlæg; artikler, heraf et referat. En artikel:

To verdner

Uden nødvendig sammenhæng? (overskrift)

”I Aarhus bliver børn helt fra de er seks år kørt ud til andre skoler, for – som det hedder sig – at støtte dem til et mere sikkert dansk. Men er det i børnenes interesse? Bruger børnene deres ressourcer på at forstå, hvad der sker, fremfor at lære sprog” (s. 10).

Artikelfokus

Det er kendsgerning, ...

Børn ned til 6 års alderen bliver hentet ved deres bopæl ca. kl. 7.00 og kommer hjem ca. kl. 15.30/16.30

Børneperspektiv

Er det i børnenes interesse at bo et sted og gå i skole et andet sted?

Bruger børnene deres ressourcer til at forstå hvad der sker omkring dem i stedet for at lære?

Kan børnene lave legeaftaler med skolekammerater, der bor langt væk fra dem?

Forældreperspektivet

Bliver ressourcestærke forældrene resourcesvage ved, at deres børns transporteres væk fra nærmiljøet?

Hvad gør transportering af børn væk fra nærmiljøet ved nærmiljøet?

Afsluttende: Vi pædagoger kan

Hvem er forfatteren? UKENDT

”Forfatter har ønsket at være anonym og er redaktionen bekendt.” (s.11)

Hvorfor mon forfatteren har ønsket at være anonym?

Diskuter det kort med sidemanden

Har tosprogede småbørn altid været et problem?

Eksempel på udsagn:

”at skolebegyndere, uanset at de er født i Danmark, ofte møder i skolen uden eller med kun ringe kendskab til dansk sprog og kultur og ofte tillige med et utilstrækkeligt eller meget reduceret modersmål”.

(Undervisningsministeriet 1990:27)

Sprog skaber virkeligheder

- Hvordan konstruerer sproget virkeligheder?
- Spørg teksterne? – interview, observationer ved feltstudier, lovtekster, spørgeskemaer, billeder, ... og lav en kritisk diskursanalyse

BK Empiri: Lovtekster og følgetekster om
tosprogede børn og deres forældre

1) Sproget om tosprogede børn

2) Sproget om tosprogede forældre

Sprog skaber virkeligheder

Hvad er genstanden?

”**Sprog**stimuleringen og **sprog**tilegnelsen er centrale omdrejningspunkter” (PLS Rambøll Evaluering, 2002)

Hvem er børnene?

FX Børn med ”**sprog**problemer”, ”børn uden **sprog**”, ”børn med ringe **sprog**”, ”reduceret **sprog**” ”utilstrækkeligt **sprog**”, ”ikke alderssvarende **sprog**”

Evalueringensinstituttet EVA - aktør i tiden

”Alle børn i Danmark skal have de bedste betingelser for en god start på livet. Også når det gælder deres sproglige kompetencer. Det er en af hovedtankerne bag lovkravet om at alle tosprogede småbørn der endnu ikke er startet i skole, skal igennem et obligatorisk sprogstimulerende forløb hvis en fagperson vurderer at de har behov for det”.

EVA har i en evaluering, der er rekvireret af Integrationsministeriet, Undervisningsministeriet og Velfærdsministeriet, undersøgt hvordan kommunerne organiserer og gennemfører de sprogstimulerende tilbud til tosprogede småbørn ifølge folkeskolelovens § 4a. Evalueringen følger op på en evaluering fra 2002 med samme tema. Dermed giver evalueringen både et indblik i udviklingen siden 2002 og et selvstændigt statusbillede af sprogstimuleringsindsatsen anno 2008.

Det går den rigtige vej ... (EVA (2008) Sprogstimuleringsindsatsen for tosprogede småbørns.2)

Spørg sproget

Udvikling over tid. Fx Har tosprogede småbørn altid været et problem?

Lup på ord og begreber. Fx Bruges ordet "sprog" i ental eller flertal? Er ordet "tosproget" positivt? Flydende betydninger

Følg en politiker, et regeringsgrundlag. FX Hvorhenne beskrives initiativer for tosprogede børn, unge og voksne?

Find genstandsfelt, aktører, modtagere, afsender. FX på aktører; Er analyseinstitutter som Rambøll, EVA uvildige instanser? Hvorfor ønsker en artikelforfatter at være anonym?

Forstørrelse af et udsagn. FX Hvorfor bliver en mor vred og siger til en skoleleder: "Du skal ikke kalde mit barn for tosproget".

Spørg sproget – udvikling over tid

Småbørn i lovgrundlaget: Historiserede diskurser

- Indtil 1996 - mest børnehaveklassebørn men også yngre børn
- § 4a: 1996 Kommunerne kan tilbyde sprogstimulering
- § 4a: 1998 Kommunerne skal tilbyde ...
- § 4a: 2003 Fra 4 år til 3 år + øget timetal
- § 11: 2011 i serviceloven – dagtilbudsloven

Udvikling over tid

Fra 4 år til 3 år + øget timetal

- Regeringsgrundlaget Fogh Rasmussen – Dansk i stedet for modersmål (2001)

Ny udlændingepolitik

- ”Indsatsen for at forbedre udlændinges danskkundskaber forstærkes. Den obligatoriske modersmålsundervisning afskaffes.”.
- De besparede midler anvendes til sprogstimulering (jfr. Bemærkningerne til lovændringen)

Spørg sproget – udvikling over tid

Fra § 4a i folkeskoleloven til § 11 i serviceloven: Hvem gavner reformerne?

Kilde: Notat - Obligatorisk dagtilbud i Ishøj

87% af alle tosprogede toårige går i dagtilbud

95% af alle treårige går i dagtilbud

Kommunen er i kontakt med alle tosprogede børn –
sprogvurdering af alle børn

Kommunen får ved vedtagelsen af loven

- merudgifter
- nye tilsynsopgaver
- kontrolopgaver

Nye kommunale opgaver

§ 12. Stk. 2. Kommunen skal træffe afgørelse om standsning af børneydelsen, jf. lov om en børne- og ungeydelse, hvis forældrene ikke overholder deres pligt efter stk. 1 og den manglende overholdelse ikke beror på undskyldelige omstændigheder.

Afgørelsen er gældende for det kvartal, der følger efter kvartalet, hvor afgørelsen er truffet. (ikrafttrædelse 1.1. 2012)

Spørg sproget – Lup på ord og begreber

Sprog: Ental eller flertal?

Bevirker sprogbrugen

- Etsprogethed eller tosprogethed?
- Monokultur eller flerkulturalitet?

Socialministeriet udsender: "Orientering om Lov om obligatorisk dagtilbud til tosprogede børn omkring 3 år og standsning af børneydelsen ved forældres manglende overholdelse af sprogvurderings- og sprogstimuleringspligten m.v." (dateret den 29.4. 2011)

Orientering om ...: Et brev på 4 ½ side:

Ordforekomster

Dansk: 1 gang

Sprog: 59 gange

Begrebsliggørelse af betydninger

Formålet med sprogstimuleringstilbuddet er, at barnet skal beherske dansk på niveau med jævnaldrende børn, så barnet kan få samme udbytte af undervisningen som de øvrige børn, når det begynder i skole.

Ord på det vi gør & Det kæreste vi har

- En film til tosprogede forældre om dagtilbud + en folder (2005) Støttet af Undervisningsministeriet

Spørgsmål:

- Hvad har personalet fortalt om formålet med de forskellige aktiviteter i dagtilbud som f.eks. at tage på ture, at tegne, at tage i svømmehal, at spise frokost, at læse historier m.v.?
- Hvad kan forældre have indflydelse på i dagtilbuddet?
- Hvordan kan I samarbejde om at udvikle barnets sprog?
- Hvordan kan du tale med pædagogerne om dit barn, hvis ikke I har et fælles sprog? Har I evt. et fælles fremmedsprog I kan benytte? Har I brug for tolk? Er der personale i dagtilbuddet, som kan oversætte, eller er der familie eller andre forældre, der kan oversætte korte mundtlige eller skriftlige beskeder?

Sprog: ental/flertal? Modersmål og dansk som andetsprog?

Sorular:

- Çalışanlar, örneğin gezilere çıkma, yüzmeye gitme, öğlen yemeğini yeme, hikaye okuma vb. gibi faaliyetlerin amacı hakkında neler anlattılar?
- Veliler yuvada hangi konularda söz sahibi olabilirler?
- Çocuğun dilini geliştirmek için nasıl işbirliği yapabilirsiniz?
- Konuştuğunuz ortak bir diliniz yoksa pedagoglarla çocuğunuz hakkında nasıl konuşabilirsiniz? Örneğin kullanabileceğiniz ortak bir yabancı diliniz var mı? Tercümana ihtiyacınız var mı? Yuvada, tercümanlık yapacak çalışan eleman ya da sözlü ve yazılı kısa mesajları çevirecek veliler bulunuyor mu?

Dil = Sprog (ental) diller (flertal)

Nu er det nok! Danmark er sunket til barbari

Tove Skutnabb-Kangas, dr.phil., docent, og Robert Phillipson, dr.phil., professor emeritus

Barbariske forslag fra flere partier

Socialdemokraterne (Mette Frederiksen) vil tvinge indvandererforældre ”med dårlige danskundskaber” som vælger ikke at tale dansk med deres børn til at sende deres børn i vuggestue og tvangsfjerne dem hvis forældrene ikke vil ’makke ret’. Dansk Folkeparti vil gerne tvinge dem men ikke tvangsfjerne. Sammen med de konservative vil de have økonomiske sanktioner (se *Politiken* 30. og 31. januar 2009), f.eks. ingen børnecheck.

Kronik i Politiken: <http://politiken.dk/debat/kroniker/ECE643717/danmark-er-sunket-til-barbari/> Den 7.2. 2009

Mette Frederiksen

Et indvandrerbarn, der ikke kommer ordentligt i gang med det danske sprog, bør give anledning til at man starter en social sag, dvs. det ikke at tale dansk skal forstås som omsorgssvigt.

”Forfatter har ønsket at være anonym og er redaktionen bekendt.” (s.11)

Pædagogen har analyseret tilbuddet: Man handler mod bedre viden – i den bedste mening?

For at bevare det etsprogede og monokulturelle Danmark i en tid, hvor globalisering presser sig på.

Sproget om forældre

Kontakten til de tosprogede forældre er en af hovedhjørnestenene i sprogstimuleringsindsatsen. Det er forældrene, som skal indse, at sprogstimulering af deres børn – uanset typen af tilbud – er et gode, som deres børn skal deltage i. (PLS Rambøll (2002:52)

Et af de allervigtigste udgangspunkter for at skabe et godt fundament for de tosprogede småbørns sproglige udvikling er at barnets forældre er engagerede i og bakker op om sprogstimuleringen, og at de har tillid til pædagogen. Derfor er en god kontakt og et velfungerende samarbejde mellem forældrene og daginstitutionen også central for at indsatsen lykkes. (Eva 2008:8 (en pjece om evalueringen)

Uhørte stemmer

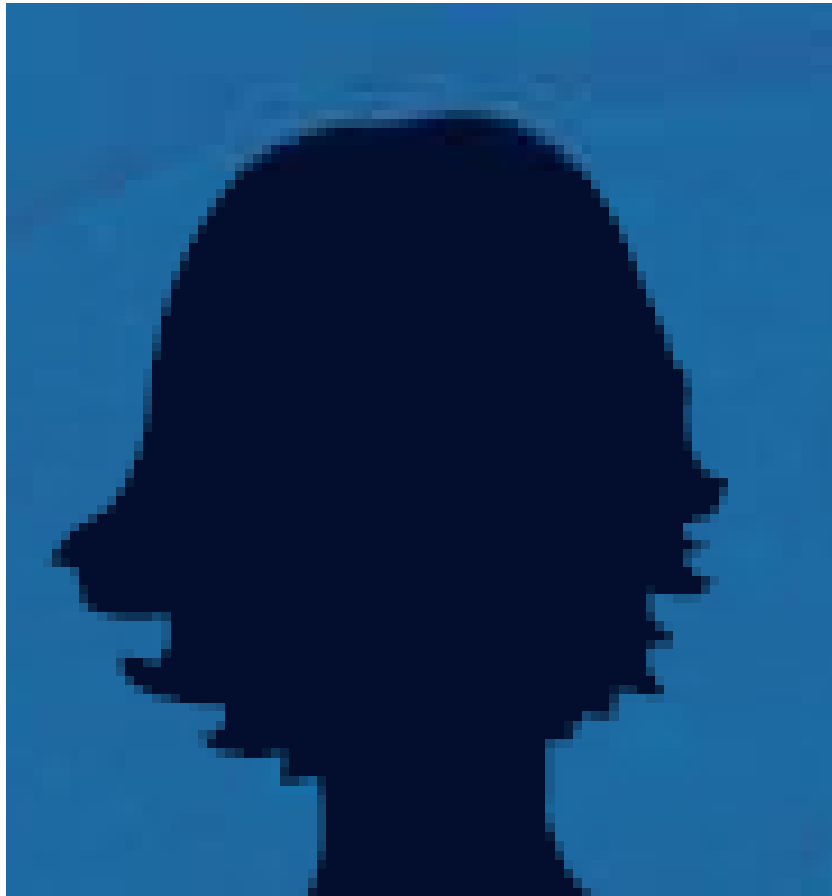
Sproglige minoritetsforældre
og samarbejde med skolen

Lene Timm

Bergthóra S. Kristjánsdóttir

VIA SYSTIME >

Saidas historie

- **Frataget ret til at vælge skole**
- **Sprogtest**
- **Spredning**
- **Ingen vil tage ansvar**

Folkeskoleloven

- **Det almene for alle: Frit skolevalg
§ 36, stk. 3**
- **Det særlige for minoriteter: Ikke frit
skolevalg § 36, stk. 2 + § 5, stk. 8**

Forældrestemmer efterspørger skoler der:

- **Underviser flerkulturelt**
- **Sikrer beskyttelse mod diskrimination**
- **Har ambitiøse sproglige mål på flere sprog**
- **Inddrager alle forældre i børnenes læring**
- **Samarbejder med institutioner i andre lande.**